

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

**Bedömarutlåtande för utbildning på forskarnivå vid Institutionen för neurovetenskap och
fysiologi, Sahlgrenska akademien.**

2023-06-15

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling utvärdera utbildning på forskarnivå vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien (SA), Göteborgs universitet.

Den 30/3 genomfördes ett upptaktsmöte där ytterligare information om syftet med bedömningen gavs och bedömargruppen fick möjlighet att ge synpunkter på materialet och programmet för platsbesöket 24-25/4. Bedömargruppen frågade efter andelen internationella doktorander samt ett slumpmässigt urval av avhandlingar från institutionen. Detta gjordes tillgängligt 6/4 2023. Vidare kom bedömargruppen överens om att ha ytterligare ett förberedande möte den 17/4 via zoom. Inför upptaktsmötet lämnade fakulteten och institutionen ett antal dokument till bedömargruppen (bilaga; länk till underlagen). Platsbesöket genomfördes den 24-25/4 (program för platsbesök, se bilaga 2). Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via e-mail gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- Cecilia Lundberg, Professor, Lunds universitet (ordf)
- Roland Jonsson, Professor emeritus, Universitetet i Bergen
- Sviatlana Sukhanava, Doktorand, Karolinska institutet (studentrepresentant)

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömargruppens reflektioner och rekommendationer

Bedömargruppen, som består av professor Roland Jonsson, forskarstuderande Sviatlana Sukhanava och professor Cecilia Lundberg, är hedrad över att blivit tillfrågad att utvärdera forskarutbildningen vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien (SA), Göteborgs universitet. Vi har tagit del av ett omfattande underlag i form av styrdokument och annan dokumentation. Vi har också varit på "site visit" under två dagar och då träffat både ledare, lärare och forskarstuderande.

Som bas för vår bedömning har vi använt de kriterier som anges i "Vägledning för utbildningsutvärdering på forskarnivå med extern bedömning". Vi bedömer att forskarutbildningen vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi, Sahlgrenska akademien, Göteborgs universitet har mycket god kvalitet. Dock finns det saker som kan förbättras. Våra reflektioner och förslag kring de olika kriterierna för bedömningen finns nedan men vi vill särskilt trycka på tre förslag på åtgärder som vi tycker är angelägna. Förslagen är:

1. Vi föreslår att ett nytt system för hantering av ISP införskaffas. Det är av yttersta vikt att detta system i mycket högre grad tar avstamp i och hänsyn till verksamhetens (i detta fall doktorandernas och handledarnas) behov.
2. Vi föreslår även att den kurs som ger behörighet för handledning av doktorander sker på fakultetsnivå och att ett digitalt system med regelbunden uppdatering av kompetensen införs.
3. Exit polls och alumniundersökningar är av stor vikt för framtida utveckling av forskarutbildningen. Vi föreslår att dessa typer av undersökningar införs.

1. De faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Forskarutbildningens styrkor och svagheter i relation till det första kriteriet har granskats genom att utvärdera både de allmänna och ett urval av individuella studieplaner. Dessutom har gruppen granskat kursutbud, poänggivande moment samt examination.

De allmänna studieplanerna vid SA är av god kvalitet. De är lätta att förstå och tydliggör vilka mål som forskarutbildningen har. Det har på senare tid pågått ett utvecklingsarbete inom forskarutbildningen vid SA så de allmänna studieplanerna är nyligen uppdaterade. Det är ett tecken på kvalitet att styrdokumenten hålls uppdaterade och på så sätt säkerställer att studieplanerna överensstämmer med praktiken inom forskarutbildningen. Det betyder också att återkoppling kring kvalitén från doktorander och handledare kan inarbetas i styrdokumenten i närtid.

De individuella studieplanerna stämmer väl överens med de mål som finns beskrivna i de allmänna studieplanerna (ISP). Både handledare och doktorander beskriver att de värdesätter det strukturerade samtal kring forskarutbildningen som den årliga uppföljningen av IPS innebär. Dock finns det en stor frustration kring utformningen av det verktyg universitetet valt att använda sig av för hanteringen av ISP. Systemet är inte användarvänligt och de frågor som är centrala för verksamheten (dvs forskarutbildning) är inte centrala i formulären. Det är vår starka rekommendation att systemet görs om så att det fungerar som ett stöd för doktorander och handledare och inte bara som ett stöd för olika rapporter av administrativ karaktär.

De allmänna studieplanerna stipulerar att avhandlingsarbetet innefattar minst 30hp. De obligatoriska kursera ger studenterna kunskap och kompetens av generisk karaktär som är användbar även utanför akademien. Utöver de obligatoriska kurserna krävs valfria kurser och poängsatta moment i ungefär lika stor mängd som de obligatoriska kurserna. De poängsatta momenten innefattar exempelvis deltagande i seminarier och internationella konferenser. Det är mycket bra att det specificeras i de allmänna studieplanerna att doktoranderna förväntans delta aktivt i forskarsamhället. Det är en viktig del av forskarutbildningen och kan lätt glömmas bort.

Strukturen för uppdateringen för IPS, halvtidsseminarier och slutseminarier är bra och ger bra stöd för att säkerställa progressionen. Vid halvtidsseminarier och slutseminarier är fler lärare inblandade vilket är bra för att säkerställa kvalitén. Forskarutbildningens examinationer är kopplade till examensmålen och det finns en mycket bra hjälp kring kriterier för examinatorer ("Att bedöma en avhandling" finns på Doktorandportalen)

2. Undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Forskarutbildningens styrkor och svagheter i relation till det andra kriteriet har granskats genom att beakta förekomsten av en rad aktiviteter som på olika sätt signalerar ett doktorandcentrerat förhållningssätt i undervisningen och handledningen:

Kursutbudet till doktoranderna stöttas av en god budget och är klart varierat med både digitala och traditionella kurser. Också det att 15 hp kurser av det totala 30 hp är obligatoriskt säkrar en god basisupplärning av doktoranderna.

Feedback till doktoranderna uppnås genom att handledarna möter doktoranderna med olika mellanrum beroende på fasen i projektet, typ av projekt mm. Detta synes gott tillgodosett.

Kurserna som riktas till doktoranderna utvärderas på ett föredömligt sätt. Utvärderingen innehåller adekvata frågor med avsikten att doktoranden reflekterar över sitt eget lärande – exempelvis genom att presentera lärandemål, om de är uppnådda, om kurslitteraturen varit relevant, om relevansen av examination, kursinnehåll, administration, etc.

Kommittén finner att doktoranden har i de flesta tillfällen goda möjligheter att delta aktivt i den lokala forskningsmiljön genom speciellt seminarier och journal clubs, men också genom mer informella mötesplatser såsom lunchrum. Speciellt är det klart gynnsamt att man upprättat forskarskolor som det förnärvarande finns tre stycken av vid institutionen.

Doktoranden ges rikliga möjligheter till att aktivt delta i både nationella och internationella aktiviteter såsom forskningssamarbete, konferenser och en rad Nordiska kurser genom exempelvis NorDoc (www.nordoehealth.net).

Sammantaget så är kvalitetsökning och kvalitetsutveckling gott omhändertaget med väl fungerande och aktiva Rådet för utbildning på forskarnivå (FUR) och Forskarutbildningskommittén (FUK).

3. Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet

Forskarutbildningens styrkor och svagheter i relation till det tredje kriteriet har granskats genom att beakta i vilken grad utbildningen vilar på vetenskaplig grund:

I detta sammanhang så anser kommittén att det är betryggande att man har som norm att sammanläggningsavhandlingar skall bygga på 3-5 delarbeten och att doktoranden är förstaförfattare på minst ett delarbete. Delarbetena skall ha referenser som är sökbara i till exempel PubMed och vara också i övrigt indexerade. Granskning av ett antal avhandlingar från institutionen från senare tid visar tydligt att man brukar sig av tidskrifter med impact factor. Samtidigt skall det understrykas att publiceringslandskapet är i stark förändring med ökat krav om s.k. Open Access publicering. Detta har medfört att det tillkommit en rad osäkerhetsfaktorer i form av oseriösa tidskrifter och förlag som inte alltid uppnår nog kvalitet för indexering. Doktorander och handledare må göras observanta på denna problemställning.

Kommittén önskar också påpeka att SA uppgraderar sitt dokument ang. Vancouver reglerna då det i den senaste versionen ställs tydliga krav på medförfattarna (ett 4. pkt).

Kravet på handledare och lärare är tydligt beskrivet att de skall vara aktiva forskare för att uppnå och vidmakthålla en acceptabel kompetens. I detta sammanhang kan det preciseras att det finns tillgängliga en rad pedagogiska kurser som är obligatoriska och arrangeras centralt på Göteborgs universitet.

För doktorandernas vidkommande så uttrycker institutsledningen att strategin är att söka uppnå en kritisk massa till gagn för hela forskningsmiljön; gäller både forskare i olika kategorier och doktorander. Det är ingen nackdel att i flera tillfällen så kan internationella inslag/rekrytering ha en klart positiv inverkan och styrkande av forskningsmiljön.

4. Lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Styrkor och svagheter i relation till det fjärde kriteriet har granskats genom de krav som ställs på handledarnas kompetens och hur den vidmakthålls. Storleken på kollegiet i relation till storleken på forskarutbildningen har också undersökts.

Institutionen listar 122 handledare som varit aktiva inom forskarutbildningen de senaste åren vilket kommittén ser som fullt tillräckligt för att täcka behovet. Handledarnas kvalitet säkras genom att man är aktiv forskare i ett anställningsförhållande till SA alternativt att man är docent vid SA. Vidare så är det ett krav att man skall ha handlett minst 2 doktorander till fullföljd examen för att fungera som huvudhandledare. För att kunna utses till handledare krävs genomgången handledarkurs som i dagsläget ges centralt på Göteborgs universitet.

Kommittén efterlyser en obligatorisk handledningskurs - gärna digital - för handledare specifikt vid SA och som bör upprepas med jämna mellanrum (5-6 år). Detta för att kunna garantera uppdaterad handlednings samt adekvat ämnesmässig kompetens hos handledarna.

5. Utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

I de allmänna studieplanerna beskrivs de kurser och poänggivande moment som krävs under forskarutbildningen. De kurser som är obligatoriska behandlar främst generiska kunskaper och kompetenser. Dessa kurser är intressanta inte bara för universitetet och forskningen utan är även relevanta för samhällets behov.

De obligatoriska kurserna ges på engelska vid behov. SA är medlem i olika internationella forskarutbildningsnätverk (se ovan) som ger stora möjligheter för stunderna att få internationella erfarenheter och nätverk. Eftersom de valfria kurserna och de poängsatta momenten innefattar många olika aktiviteter så ger de stora möjligheter för olika typer av internationella erfarenheter och samverkan med samhället.

Forskarutbildningsstudenterna kan även undervisa under sin tid som doktorander. I de fall detta är aktuellt erbjuds kurser i pedagogik.

Doktoranderna erbjuds karriärvägledning under sin utbildningstid. Kurserna ges på central nivå vid Göteborgs universitet. En tydlig kvalitetshöjning vore om det fanns karriärvägledning på fakultetsnivå. Det skulle möjliggöra vägledning som är mer relevant för doktorander med medicinsk, vårdvetenskaplig, odontologisk eller farmaceutisk forskarutbildning och deras framtida arbetsgivare.

Alumniundersökningar eller exit polls har inte gjorts. Det är av vital betydelse att veta vad doktoranderna tyckte om sin utbildning och hur deras karriär utvecklats. Kommittén rekommenderar starkt att exit polls och alumniundersökning initieras så snart som möjligt.

6. Studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Som doktorand ska man ges möjlighet att påverka sin utbildning och sin studiesituation. Doktorandrådet finns för SA's forskarstudenter och har till uppgift att bevaka forskarutbildningens

kvalitet och arbeta för doktoranders rättigheter. Medlemmarna i Doktorandrådet består av doktorander från Sahlgrenska akademins institutioner och deras kommittémöten är öppna för alla doktorander.

Vi fick träffa vice ordförande för Doktorandrådet för i år Emma Eckernäs och diskutera vilket inflytande Doktorandrådet har. Doktorandrådet påverkar situationen för doktorander bland annat genom att ha representanter i de råd där forskning och forskningsutbildning berörs, såsom Rådet för utbildning på forskarnivå (FUR), Rådet för forskningsfrågor (FOR) samt Sahlgrenska akademins styrelse (se Fig. 1). Tre doktorandrepresentanter är ledamöter i FUR samt Forskarutbildningskommittén (FUK) har två doktorandrepresentanter. På detta sätt kan doktoranderna i doktorandrådet vara med och påverka på en bred basis. Doktorandrådet verkar för att starta upp och stötta doktorandkommittéer vid varje institution.

Doktorandrådet har drivit undersökning av doktoranders arbetsmiljö, samt att alla doktorander ska ha möjlighet till undervisning.

Varje år har doktoranderna "PhD day" eller "Doktoranddagen" som Doktorandrådet organiserar. Det är en hel dag med seminarier och nätverksmöjligheter arrangerade av doktorander för att täcka ämnen som är relevanta för doktorandstudier och de efterföljande karriärmöjligheterna. Flera högprofilerade talare är bjudna för att dela med sig av sina insikter om dessa ämnen.

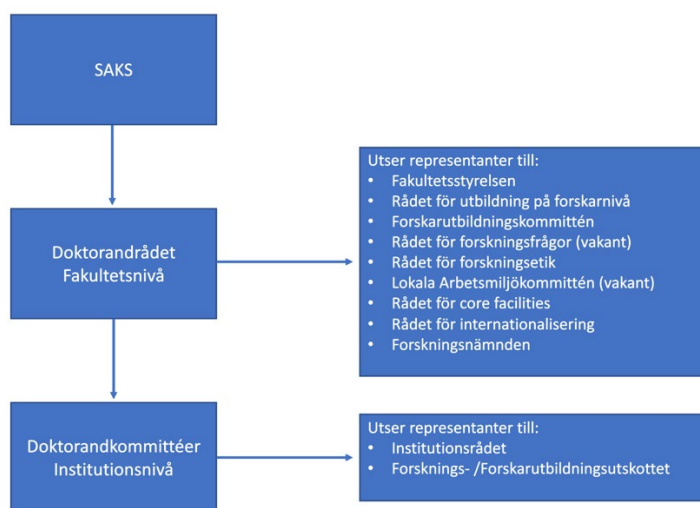

Fig. 1: Doktorandrådet och deras uppgifter.

7. En för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Under platsbesöket fick vi träffa 8 doktorander från olika forskningsgrupper som består av 2 till 8 doktorander. Intervjuade doktorander värderar relationen med sina handledare väldigt högt. Alla de intervjuade doktoranderna är också nöjda med den administrativa kontaktpunkten och förlitar sig i hög grad på denna person för information om doktorandperioden i allmänhet. Varje doktorand driver eget projekt samt samarbetar med andra doktorander i sin forskningsgrupp samt utanför sin forskningsgrupp och således involveras mycket i andra forskningsprojekt. Alla intervjuade doktorander är nöjda med sin arbetsmiljö, inklusive handledare och andra kollegor och har återkommande diskussioner med varandra.

Beroende på forskningsgrupp och doktorandernas behov varierar antalet individuella möten med handledare och gruppmöten. De flesta doktorander har gruppmöte varannan vecka, var tredje eller fjärde vecka, samt ett större möte med sin handledare en gång per termin. Alla intervjuade doktorander upplever att handledaren är tillgänglig vid behov. Samt några har daglig kontakt med sin handledare.

De bihandledare som är kliniskt aktiva kan vara svårt att få tag på ibland. Därför är hybridmöten vanliga, vilket fungerar bra. Några intervjuade doktorander har redan haft karriärsamtal med sin handledare och tyckte att det var användbart.

Antal Journal Clubs där studenterna presenterar eller diskuterar forskningsartiklar varierar mycket mellan forskningsgrupperna. Vissa forskningsgrupper har Journal Clubs några gånger om året där de får presentera forskningsartiklar eller diskutera dem tillsammans i gruppen. Dock har de flesta forskningsgrupper inga Journal Clubs. Doktoranderna själva upplever inte att de saknar fler Journal Clubs där de får presentera och diskutera andras forskningsartiklar.

Obligatorisk undervisning är inte något som doktoranderna behöver göra för att klara av doktorandprogrammet. De intervjuade doktoranderna har inga starka åsikter angående ämnet. Dock tycker de flesta att det är bra om det finns en sådan möjlighet för de som vill undervisa att få göra det samt få poäng för det.

Kurserna för doktoranderna som ges på Göteborgs Universitet fick blandande åsikter från de intervjuade doktoranderna. Kurserna ges mest på svenska vilket inte anses vara något problem för doktoranderna eftersom alla pratar svenska. Obligatoriska kurser fick ganska bra kritik. Bra positiva förändringar infördes inklusive att vissa kurser blev förkortade och mer relevanta. Generellt, tycker doktoranderna att de kurser som finns är mycket lärorika och bra uppbyggda. De flesta doktoranderna höll med om att Göteborgs universitets kurser inte täcker allas intresse. Doktoranderna önskar fler kurser i samverkan där de blandar kompetenser. Exempelvis kurser i samarbete med Chalmers Tekniska Högskola eller Karolinska Institutet. Vissa kurser har man svårt att komma in på. Speciellt på valbara icke-obligatoriska kurser. Samt att det är ett allmänt problem att hitta relevanta och intressanta kurser för de flesta intervjuade doktorander. Vi fick möjlighet att läsa några kursutvärderingar där doktoranderna svarade på frågor om kursen. Svarsfrekvensen är ganska hög (50–89%). I genomsnitt är doktoranderna mycket nöjda med de kurserna och finner dem lärorika och bra uppbyggda vilket också stämmer med åsikterna från de intervjuade doktoranderna.

Några av de intervjuade doktoranderna har träffat en personlig coach som finns tillgänglig för alla doktorander vid Sahlgrenska Akademien. En av doktoranderna använde personlig coach vid två tillfällen precis i slutet av doktorandprogrammet och tyckte att det var mycket bra och användbart och att det är en stor fördel att det finns en sådan möjlighet.

Doktoranderna får regelbundet infobrev varje vecka. Dock tycker de intervjuade doktoranderna att information finns lite här och där och att de saknar en infoportal med all information tillgänglig på ett ställe.

Dessutom tycker doktoranderna att ISP systemet är visuellt svårt att ta in och mycket opraktiskt. Det är mycket som skulle kunna bli bättre. Doktoranderna upplever det som en byråkratisk sak och känner stress inför möten om ISP. All information som ska fyllas i är inte relevant och upplevs att vara onödig. Dock påpekade doktoranderna att det ändå inte är så dåligt eftersom halvtid är poänggivande.

8. Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Vid SA styrs forskarutbildningen av Rådet för forskarutbildning (FUR) som organisatoriskt ligger under fakultetsledningen där institutionen har två representanter (Lars Westberg och Mia Ericson). Rådet har bland annat ansvar för att främja och utveckla akademins utbildning på forskarnivå och verka för en hög kvalitet inom akademins utbildning på forskarnivå.

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi har utskott för forskarutbildning som arbetar nära utskottet för forskning. Operativt ansvar på institutionsnivå har en studierektor (Mia Ericson), en biträdande studierektor (Justin Schneiderman) och en forskarutbildningshandläggare (Maria Björkevik). Studierektorn följer årligen upp ISP och därmed även doktorandernas progression. Dock är det på sin plats att återigen nämna att det digitala system som används för ISP inte är bra och har stor förbättringspotential (se ovan).

För beredning av forskarutbildningskurser och poänggivande moment ansvarar forskarutbildningskommittén (FUK). FUK ligger under FUR och verkar således fakultetsövergripande. Under de senaste åren har ett stort utvecklingsarbete gjorts vad gäller de kurser som ges och hur de är organiserade. Detta arbete initierades efter återkoppling från både doktorander och lärare. De nya, omarbetade kurserna fick mycket goda vitsord vid vår träff med doktoranderna och det var tydligt att doktoranderna kände att deras kritik tagits på allvar och arbetats in i det nya kurspaketet.

Bilaga 1 Underlag till bedömargruppen (länk till Share point)

(Utvärdering forskarnivå Neurovetenskap och fysiologi – Alla dokument)

Bilaga 2 Program platsbesök, den 24-25/4 2023

Bilaga 2

Utvärdering av forskarutbildningen vid Institutionen för neurovetenskap och fysiologi

Tid: 24-25/4

Plats: Medicinaregatan 13A, Seminarierum våning 4.

Schema:

24/4

10:30 Fika med intro/presentation av varandra: Cecilia Lundberg, Roland Jonsson, Sviatlana Sukhanava, Mia Ericson, Maria Björkevik, Lars Westberg

11:00 Introduktion

- Vicedekanen för forskarutbildningen: Martin Lagging
- Studierektor för forskarutbildning vid SA: Thomas Carlsson
- Studierektor för forskarutbildning vid Institutionen: Mia Ericson

12:15 Arbetslunch

13:00

- Administrationen kring forskarutbildning vid Institutionen: Mia Ericson, Justin Schneidermann, Maria Björkevik
- FUR: Lars Westberg, Mia Ericson
- Medicinsk Basvetenskap: Lars Westberg
- Forskarutbildningskommittén (FUK): Joakim Ek
- Sahlgrenska Academy PhD Coach Network (SA-CONE): Justin Schneidermann
- Doktorandrådet (DOR): Emma Eckernäs

17:00 Slut för dagen

Utvärderarna har möjlighet att äta gemensam middag.

25/4

08:30 Diskussion med grupp av handledare

09:30 Diskussion med grupp av doktorander

10:30 Fika

10:45 Ledningen vid Institutionen: prefekt Jenny Nyström, proprefekt Eva Billstedt

12:00 Lunch på Lyktan, Wallenberg centrum

13:00 Arbetsmöte bedömargruppen

Hemfärd